



INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY



KRAJOWY OŚRODEK
WSPARCIA ROLNICTWA



MINISTERSTWO ROLNICTWA
i ROZWOJU WSI

NR
54

RYNEK MLEKA

stan i perspektywy

P Ó Ł R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 1991 ROKU

ISSN 1231-2673

ANALIZY RYNKOWE

Redaktor naczelny
Piotr Szajner



MAJ 2018

RADA PROGRAMOWA ROLNICZYCH ANALIZ EKONOMICZNYCH:

Marian Borek (przewodniczący)
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący)
Piotr Szajner (redaktor naczelny)
Krystyna Świetlik (sekretarz redakcji)
Tadeusz Chrościcki
Barbara Domaszewicz
Stanisław Kowalczyk
Bogdan Podgórski
Iwona Szczepaniak
Marzena Trajer
Maria Zwolińska

KOMITET REDAKCYJNY:

Andrzej Kowalski, Ewa Machowina, Piotr Szajner, Krystyna Świetlik, Marzena Trajer,
Maria Zwolińska

REDAKTOR RYNKU MLEKA:

Piotr Szajner

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
Kierownik Zakładu – Piotr Szajner

PROJEKT OKŁADKI: Leszek Ślipki
SKŁAD: Barbara Walkiewicz
DRUK: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB
NAKŁAD: 700 egz. Ark. wyd. 5,54

Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych prosimy o podanie źródła.

Spis treści

| | |
|---|----|
| Reasumpcja | 3 |
| Summary | 4 |
| I. Uwarunkowania makroekonomiczne <i>mgr Tadeusz Chrościcki</i> | 6 |
| II. Produkcja mleka <i>dr inż. Piotr Szajner</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i> | 7 |
| III. Przetwórstwo mleka <i>dr inż. Piotr Szajner</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i> | 13 |
| IV. Spożycie mleka i jego przetworów <i>dr hab. Krystyna Świetlik, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB</i> | 17 |
| V. Handel zagraniczny mlekiem i jego przetworami <i>dr inż. Piotr Szajner</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i> | 23 |
| VI. Działania wspierające na rynku mleka <i>mgr inż. Joanna Sych-Winiarek, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa</i> | 31 |
| VII. Ceny <i>dr inż. Piotr Szajner</i> <i>dr hab. Krystyna Świetlik, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i> | 34 |
| Aneks | 45 |

W 2017 r. sytuacja podażowo-popytowa na krajowym rynku mleka i produktów mlecznych była determinowana przede wszystkim dobrą koniunkturą na rynku międzynarodowym, której wyrazem były wysokie światowe ceny trwałych produktów mlecznych, w tym przede wszystkim masła i serów.

W wyniku wysokich cen skupu mleka i poprawy opłacalności chowu bydła mlecznego, w grudniu 2017 r. pogłowie krów mlecznych w Polsce zwiększyło się o 1,1% w skali roku do 2153 tys. szt. Postępująca koncentracja i modernizacja produkcji mleka w dużych gospodarstwach rolnych oraz duże zasoby dobrej jakości pasz spowodowały, że średnia wydajność krów mlecznych wzrosła o 3,3% do 6235 litrów/szt. W rezultacie produkcja mleka surowego zwiększyła się o 3,6% do 13330 mln litrów (13721 tys. ton). Dynamika produkcji była znacznie wyższa niż w latach 2006-2016 (1-1,5%), a zdecydował o tym jednoczesny wzrost pogłowia krów i ich mleczności, podczas gdy we wcześniejszym okresie spadek liczby krów mlecznych był rekompensowany wzrostem ich wydajności mlecznej.

Rozdysponowanie produkcji mleka surowego w Polsce w coraz większym stopniu odbywa się poprzez kanały rynkowe, gdyż rośnie skup mleka przez przemysł mleczarski, a spada zużycie w gospodarstwach rolnych i sprzedaż bezpośrednia. W 2017 r. dostawy surowca do przemysłu mleczarskiego wzrosły o 4,7% do 11313 mln litrów i stanowiły 84,9% produkcji mleka. Duże dostawy surowca skutkowały wzrostem produkcji większości artykułów mleczarskich. Zużycie mleka w gospodarstwach rolnych spadło do 1680 mln litrów, a zdecydowało o tym mniejsze samozaopatrzenie, którego nie zrekompensowało większe zużycie mleka na pasze, wynikające ze wzrostu pogłowia krów.

Poprawa koniunktury na rynku światowym była głównym powodem wzrostu cen na wszystkich etapach krajowego łańcucha marketingowego branży mleczarskiej. W 2017 r. ceny płacone rolnikom za mleko wzrosły w porównaniu z 2016 r. średnio o 25,5% do 1,39 zł/litr. W tym samym okresie dynamika cen zbytu w przemyśle mleczarskim wyniosła 16,5%, cen detalicznych artykułów mleczarskich 4,9%, a cen detalicznych

masła 31,0%. Wysokie ceny skupu i zbytu korzystnie wpłynęły na dochodowość produkcji mleka w rolnictwie i rentowność jego przetwórstwa w przemyśle mleczarskim. Przemysł mleczarski wypracował relatywnie duże zyski i zwiększył aktywność inwestycyjną.

Dobra koniunktura na rynkach zewnętrznych przyczyniła się do poprawy wyników handlu zagranicznego branży mleczarskiej. W 2017 r. dodatnie saldo wymiany handlowej wyrażone w ekwiwalencie mleka surowego wzrosło o 10,5% do 2270 tys. ton. W ujęciu wartościowym dodatni bilans w handlu zagranicznym zwiększył się o 63,6% do 1131,5 mln EUR, a zdecydowały o tym wysokie ceny transakcyjne. Eksport w ekwiwalencie mleka surowego stanowił 34,6% dostaw surowca do przemysłu mleczarskiego, a wartościowo ok. 28% przychodów ze sprzedaży.

Według szacunków IERiGŻ-PIB, w 2017 r. bilansowa konsumpcja mleka, łącznie z mlekiem przetworzonym na artykuły mleczarskie, bez mleka przerobionego na masło, wyniosła 223 litry/mieszkańca i była o 0,5% większa niż przed rokiem.

Tabela 1
Bilans mleka (w tys. ton)¹

| Wyszczególnienie | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 ^{a)} | 2018 ^{b)} | 2019 ^{b)} |
|--|--------------|--------------|--------------|--------------------|--------------------|--------------------|
| Produkcja ogółem | 13003 | 13262 | 13271 | 13750 | 13925 | 14080 |
| w tym mleka krowiego | 12986 | 13236 | 13244 | 13721 | 13895 | 14050 |
| Import ^{c)} | 1737 | 1630 | 1825 | 1780 | 1800 | 1850 |
| Razem do dyspozycji | 14740 | 14892 | 15096 | 15530 | 15725 | 15930 |
| Eksport ^{c)} | 4032 | 4035 | 3880 | 4050 | 4100 | 4150 |
| Na pasze | 594 | 566 | 515 | 565 | 515 | 515 |
| Na spożycie | 10114 | 10291 | 10701 | 10915 | 11110 | 11265 |
| w tym samozaopatrzenie | 1441 | 1390 | 1257 | 1160 | 1030 | 978 |
| Razem rozchody | 14740 | 14892 | 15096 | 15530 | 15725 | 15930 |
| Samowystarczalność^{d)} (%) | 121,4 | 122,2 | 118,3 | 119,8 | 119,8 | 119,5 |

¹ Liczby względne (wskaźniki, odsetki) w całym raporcie obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością, niż podano w publikacji. Ze względu na zaokrąglenia danych w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości ogółem.

^{a)} Szacunek IERiGŻ-PIB.

^{b)} Prognoza IERiGŻ-PIB.

^{c)} Wolumen eksportu i importu obliczono wykorzystując współczynniki zawartości suchej masy, zgodnie z rozdziałem V.

^{d)} Liczona jako relacja produkcji ogółem do zużycia wewnętrznego (spożycie plus zużycie paszowe).

Źródło: Obliczenia IERiGŻ-PIB na podstawie danych GUS i MF.

Wysokie ceny detaliczne skutkowały spadkiem bilansowego spożycia masła o 2,1% do 4,6 kg/mieszkańca.

W 2018 r. występuje pogorszenie koniunktury na światowym i krajowym rynku mleka, gdyż cykl koniunkturalny trwa średnio 2 lata. Światowe ceny trwałych produktów mlecznych są niższe niż w 2017 r., a presję na ceny na krajowym i unijnym rynku mleka wywierają duże zapasy interwencyjne chudego mleka

w proszku. Uwzględniając powyższe uwarunkowania i konieczność kontynuacji procesów restrukturyzacji krajowej branży mleczarskiej, przewiduje się, że w 2018 r. w produkcji mleka surowego w Polsce utrwali się długookresowa tendencja wzrostowa. Spodziewany spadek pogłowia krów mlecznych do 2120 tys. szt. (w grudniu) będzie rekompensowany wzrostem mleczności do 6360 litrów/szt. W rezultacie produkcja mleka surowego nieznacznie wzrośnie do ok. 13,5 mld

litrów, w tym skup do 11,8 mld litrów. W handlu zagranicznym w 2018 r. wystąpi także nieznaczna poprawa wyników, a eksport netto wyniesie przypuszczalnie ok. 2,3 mln ton w ekwiwalencie surowca i 1,2 mld EUR. Przewiduje się, że wobec takich uwarunkowań rynkowych średnia cena skupu mleka w 2018 r. wyniesie 1,33-1,35 zł/litr i będzie o 3-4% niższa niż w 2017 r. Spadek cen skupu będzie skutkował pogorszeniem opłacalności produkcji mleka surowego w rolnictwie.

SUMMARY

In 2017, the supply-demand situation in the domestic market of milk and milk products was determined mainly by a good economic situation in the international market, expressed by high global prices of durable milk products, including, in particular, butter and cheese.

As a result of the high milk buying-in prices and the improved profitability of dairy cattle rearing, in December 2017 the dairy cow population in Poland increased by 1.1% on an annual basis to 2,153,000 head. Thanks to the progressive concentration and modernisation of the milk production in large farms and large resources of good quality feed the average yield of dairy cows increased by 3.3% to 6,235 litres/head. Consequently, the raw milk production increased by 3.6% to 13,330 million litres (13,721 thousand tonnes). The production growth rate was significantly higher than in the years 2006-2016 (1-1.5%) and this was determined by a simultaneous increase in the cows' population and their milk yield, whereas in the earlier period a decrease in the dairy cows' population was compensated by an increase in their milk yield.

The distribution of the raw milk production in Poland is increasingly carried out through market channels, as the purchase of milk by the dairy industry is growing while the consumption on farms

and direct sales are declining. In 2017, raw material supplies to the dairy industry increased by 4.7% to 11,313 million litres and accounted for 84.9% of the milk production. Large raw material supplies resulted in the increased production of most milk products. The consumption of milk on farms decreased to 1,680 million litres, and this was determined by the lower self-supply, which was not compensated by the higher consumption of milk for feedstuffs, resulting from the increased cows' population.

The global market prosperity was the main reason for the price rise at all stages of the domestic marketing chain in the dairy industry. In 2017, the prices paid to farmers for milk rose when compared to 2016 by, on average, 25.5% to PLN 1.39/litre. In the same period, the growth rate of the selling prices in the dairy industry amounted to 16.5%, of the retail prices of dairy products to 4.9%, and of the retail prices of butter – to 31.0%. The high buying-in and selling prices have favourably affected the milk production profitability in agriculture and viability of milk processing in the dairy industry. The dairy industry has gained relatively large profits and increased its investment activity.

The prosperity in external markets has contributed to improving the results of foreign trade in the dairy industry. In 2017, the positive trade balance ex-

pressed in raw milk equivalent rose by 10.5% to 2,270 thousand tonnes. In value terms, the positive foreign trade balance increased by 63.6% to EUR 1,131.5 million, which was determined by the high transaction prices. The export in raw milk equivalent accounted for 34.6% of raw material supplies to the dairy industry, and in value terms for about 28% of sales revenue.

According to the IAFE-NRI estimates, in 2017, the balance consumption of milk, including milk processed into dairy products, without milk processed into butter, was 223 litres *per capita* and was by 0.5% higher than the year before. The high retail prices resulted in a decrease in the balance consumption of butter by 2.1% to 4.6 kg *per capita*.

In 2018, there is an economic slump in the global and domestic milk market, as the business cycle lasts, on average, 2 years. The global prices of durable milk products are lower than in 2017 and the pressure on the prices in the national and EU milk markets is exerted by large intervention stocks of skimmed milk powder. Given the above conditions and a need to continue the restructuring processes of the domestic dairy industry, it is envisaged that in 2018 a long-term upward trend will become established in the raw milk production in Poland. An expected decrease in the dairy cows' population to 2,120 thousand head (in

December) will be compensated by the milk yield growth up to 6,36 litres/head. As a result, the raw milk production will slightly increase to about 13.5 billion litres, including the milk purchase to 11.8 billion litres. There will also be

a slight improvement in the results of foreign trade in 2018 and the net export will probably be around 2.3 million tonnes in raw material equivalent and EUR 1.2 billion. In view of these market conditions, it is envisaged that the

average milk buying-in price in 2018 will be PLN 1.33-1.35/litre and will be by 3-4% lower than in 2017. The fall in the buying-in prices will result in a deterioration in the raw milk production profitability in agriculture.

Table 1

Milk balance (in thousand tonnes)¹

| Specification | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 ^{a)} | 2018 ^{b)} | 2019 ^{b)} |
|--|---------------|---------------|---------------|--------------------|--------------------|--------------------|
| Total production | 13,003 | 13,262 | 13,271 | 13,750 | 13,925 | 14,080 |
| including cow's milk | 12,986 | 13,236 | 13,244 | 13,721 | 13,895 | 14,050 |
| Import ^{c)} | 1,737 | 1,630 | 1,825 | 1,780 | 1,800 | 1,850 |
| Available in total | 14,740 | 14,892 | 15,096 | 15,530 | 15,725 | 15,930 |
| Export ^{c)} | 4,032 | 4,035 | 3,880 | 4,050 | 4,100 | 4,150 |
| For feed | 594 | 566 | 515 | 565 | 515 | 515 |
| For consumption | 10,114 | 10,291 | 10,701 | 10,915 | 11,110 | 11,265 |
| including self-supply | 1,441 | 1,390 | 1,257 | 1,160 | 1,030 | 978 |
| Expenses in total | 14,740 | 14,892 | 15,096 | 15,530 | 15,725 | 15,930 |
| Self-sufficiency^{d)} (%) | 121.4 | 122.2 | 118.3 | 119.8 | 119.8 | 119.5 |

¹ Relative numbers (indices, percentages) in the entire number have been usually calculated based on absolute data expressed with the greater accuracy than provided in the publication. Due to the rounding of data, in some cases sums of components may differ from provided total values.

^{a)} Estimate by IAFE-NRI

^{b)} Forecast by IAFE-NRI.

^{c)} Export and import volumes have been calculated using the dry matter coefficient, in accordance with Chapter V

^{d)} Calculated as the production/internal consumption ratio (consumption plus feed consumption).

Source: Calculations of the IAFE-NRI based on the Central Statistical Office and Ministry of Finance data.

W serii Analizy Rynekowe w najbliższym czasie ukażą się:

1. Rynek ryb (28) • maj 2018,
2. Rynek drobiu (53) • maj 2018,
3. Rynek zbóż (54) • maj 2018,
4. Rynek mięsa (54) • czerwiec 2018,
5. Rynek rzepaku (53) • czerwiec 2018,
6. Rynek owoców i warzyw (52) • czerwiec 2018,
7. Rynek wyrobów tytoniowych (6) • czerwiec 2018,
8. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (48) • wrzesień 2018,
9. Rynek mleka (55) • wrzesień 2018,
10. Rynek pasz (40) • wrzesień 2018,
11. Rynek drobiu i jaj (54) • październik 2018,
12. Rynek zbóż (55) • październik 2018,
13. Rynek ryb (29) • październik 2018.

WARUNKI PRENUMERATY

Prenumerata realizowana przez Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB.

Zamówienia na prenumeratę w wersji papierowej i na e-wydania można składać bezpośrednio na stronie <http://ierigz.waw.pl/publikacje>.

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: dw@ierigz.waw.pl lub kontaktując się telefonicznie – Barbara Walkiewicz, tel.: 22 50 54 685 lub faks: 22 50 54 757 w godz. 8⁰⁰–16⁰⁰.

Prenumeratę i sprzedaż pojedynczych egzemplarzy prowadzi Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB, 00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20 (wejście od ul. Szkolnej 2/4), pokój numer 3.

Prenumerata roczna wersji papierowej lub elektronicznej 1 egz. w 2018 r. (2 numery) wynosi 42 zł.

Zamówienia na prenumeratę wraz z dowodem wpłaty prosimy przesyłać na adres:

- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, Dział Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
- e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Przedpłaty na prenumeratę należy wpłacać na konto Instytutu:
PEKAO S.A. IV O/Warszawa nr 68 1240 1053 1111 0010 1493 6433
W tytule przelewu prosimy podać tytuł analizy i jej numer.

Druk i usługi poligraficzne dostosowane do Twoich potrzeb!

Wykorzystujemy nowoczesne systemy druku cyfrowego dające wierne odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.

W naszej ofercie znajdują Państwo **usługi drukarni** (wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki) jak i cały wachlarz **usług introligatorskich**.

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby otrzymany finalny produkt cechował się najlepszą jakością i atrakcyjną ceną.

Zapraszamy do korzystania z naszych usług

Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4

tel. (22) 50 54 520, (22) 50 54 430
fax (22) 50 54 636, e-mail: dw@ierigz.waw.pl



Prenumerata Analizy (2 numery) w 2018 roku wynosi 42 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa. Tel.: (22) 505-46-85, faks: 505-47-57 e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>